

tarja, o tem urednik ne črhnje niti z besedico. Tudi se ni ravnal po znanem pravilu: »Willst den Dichter du verstehen...« Predstavil naj bi bil Hrvatom rojstni kraj Gregorčičev z večjo ljubeznijo, potem bi se bolje umele »Veseli pastir«, »Pastir« itd. Še najboljši izobraženci nimajo pojma o krajih, kjer je Gregorčič preživel destinostvo; urednik dijaškega lista »Omladina«, Zagreb, 1925, br. 6, trdi n. pr., ocenjujoč našo knjižico, da je bil Simon Gregorčič »nesretan istarski (sic) kapelan«. Dà, dà, manj fraz v uvodu, pa več jedra! Kaj n. pr. naj si mislimo ob stavku: »Vse Gregorčičeve pesmi so produkt bola, ljubavi i duše? Prekrasnih, že ponarodelih »Njega ni« ter »Ohrani Bog te v cveti« zaman iščemo v zbirki. — Podjetju želimo boljših tolmačev za slovenske pesnike. Debevec.

Vladimir Levstik: **Deček brez imena in druge zgodbe za mlade čitatelje.** 1924. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Levstik zna pripovedovati za mladino. Ne vem pa, če more občutiti otroško naivno. Zato je njegova mladinska zbirka sicer v čast Novemu Rodu in mladinskim knjigam božičnih dni v preteklem letu. Vonja pa nima. Osebnostne poteze pač; zlasti v zadnji o »Godčevem Janku«, ki jo bo stoprv gimnazijec humanističnih zavodov umel. Ali pa tudi ne. Dr. I. P.

PRAVDA O VERONIKI DESENIŠKI.

Drugi odgovor Franu Albrechtu.

1.

Pri spisovanju »Epiloga Veroniki Deseniški« je imel Fr. Albrecht, kakor sam zatrjuje, dva poglobljena namena, in sicer: »pripomoči občinstvu do pravilnega umevanja Veronike in pa kolikor se da oteti reputacijo slovenske kritike, ki razodeva samo svojo umetniško in estetsko inferiornost, neobčutljivost in neizobraženost«. V to svrhu je »fiksiral« nekaj negativnih točk tega dela, hkrati pa je skušal dokazati, da je moja kritika nespametna, puhloglava in kar je že takih označb za slabo in krivično kritiko. Pri tem početju je izrekel precejšnje število trditev — estetskih in etičkih, ki naj jih javnost smatra za dokazujoče in dokazane. In ker so pisane s tem namenom, sem mnenja, da jih je treba kritično premotriti.

Najpreprostejša estetska zmožnost kakega kritika se pokaže v njegovi sposobnosti, umetnino tolmačiti. Zato pričujem s tem poglavjem. Albrecht izjavlja pri govorjenju o sporednosti med »Krstom pri Savici« in »Veroniko«, da tiči slovenstvo obeh del predvsem »v jedru del samih in v bistvu nastopajočih oseb: kakor je Prešeren v svojem tragičnem poemu zlasti na Črtomiru plastično podal neko (problematično) potezo slovenskega človeka, »ki se zažene, a se pozneje vstavi... Predvsem mi je tu nepojmljiva Albrechtova logika (kajti ta je prvi predpogoj vsake kritike), s katero zatrjuje, da je slovenstvo Krsta v bistvu Črtomirovega značaja, hkrati pa, da je glavna poteza njegovega značaja le problematično slovenska. Drugič se mi vidi zelo na-

ivno, iskati slovenstvo v značajih oseb, toda o tem pozneje. Tretjič se nikakor ne morem strinjati s trditvijo, da bi bil Prešeren namen tisti, ki mu ga podtika Albrecht, marveč sem mnenja, da je hotel ustvariti le pesnitev o tragični ljubezni, in poem, ki

Minljivost sladkih zvez na svet' oznani:
kak kratko je veselih dni število,
da srečen je le ta, kdor z Bogomilo
up sreče onstran groba v prsih hrani.

Nekoliko podrobneje pokaže Albrecht svojo zmožnost pravilnega tolmačenja na primeru, s katerim hoče dokazati, kako slabo, da »umem čitati pesnitev« jaz. To je mesto iz Veronike, ko Friderik zve za bratovo smrt. Dejal sem, da se Friderik odkrito veseli te smrti, Albrecht pa dokazuje, da to ni res, in navaja v dokaz štiri verzice iz tistega mesta. V teh verzih vidim jaz samo trenutno zresnitev, ki jo doživi vsak človek, kadar smrt pograbi tako blizu njega, o kaki žalosti pa ni niti sledu, zlasti ne, če pogledamo, kako se takoj nato pokaže pravo čuvstvo, ko pravi Friderik: »Ta sel radovljiški — ... Dajte mu vina. Dajte mu — vsega.« Tako govori človek, ki je sicer silno razburjen, toda veselo razburjen. Toliko o tolmačenju.

Sporedbo Krsta in Veronike rabi Albrecht zato, da pozneje lahko reče sledeče: »Lahko kdo odkloni Veroniko snovno (fabulistično) in idejno, prav tako kakor lahko v Krstu odklanjamo Črtomira in Bogomilo — da pa katero teh del ni umetnina, ne more dokazati nihče«. Takoj moram opomniti, da Veronike ne odklanjam fabulistično ali snovno, marveč jo odklanjam oblikovno, in sicer zavoljo oblikovanja glavnega konflikta in glavne osebe, kar se mi zdi, da sem v svoji kritiki dovolj jasno povedal. Poleg tega pa še zavoljo etične misli, ki je v nji, in zavoljo duha vsega dela. Če pa primerjam te vrednote v Krstu in v Veroniki, mora postati očito, da Veronika sporedbe ne vzdrži. A tudi o tem pozneje. Tu obenem opozarjam na preprosti estetski zakon, da je odvisnost med glavnim značajem in vrednostjo dela v epu dosti manjša nego v drami. Ta zakon, ki ga Albrecht ni upošteval, zopet govori za Krst. Kar pa se tiče odklanjanja Bogomile in Črtomira, bi rad čul resno sodbo, ki odklanja Bogomilo. Črtomir pa se more zopet odklanjati samo oblikovno, ker je njegov preokret premalo jasno in verodostojno široko pokazan. Nepravilno pa ga je odklonil Župančič, ker ga je odklonil idejno, češ, da ni naš junak, in to kljub temu, da je Prešeren povedal, kaj je hotel izraziti v Krstu in da Krst ni junaška pesnitev, in kljub temu, da je večkrat povedal, da so njegove strune »preslabe peti boje vam sloveče«.

Kjer govori Albrecht o dejanju, se poslužuje v zagovor Župančičevega stavka, ki ga je zapisal že v Gledališkem listu: »Zato se mi zdi, da je v moji Veroniki za eno dramo preveč dejanja. Če bi se snovi lotil danes, bi napisal samo iz te snovi dve drami: eno Veronikino, drugo Jelisavino.« Ta drugi stavek brez nadaljnega